

Değdi mi? Çarpışma ve sekme

Ekranda gezen şekilleri oyuna çeviren soru: iki şey birbirine değdi mi?

Tuval sınırı

Dikdörtgenler: AABB

Daireler: dist

Sekme

SORU

Top rakete değdi mi? Bilgisayar bunu nereden bilecek?

Ekranda yalnızca renkli pikseller var. Program “top” ve “raket” diye bir şey görmüyor; elinde birkaç sayı var.

Çarpışma algılama

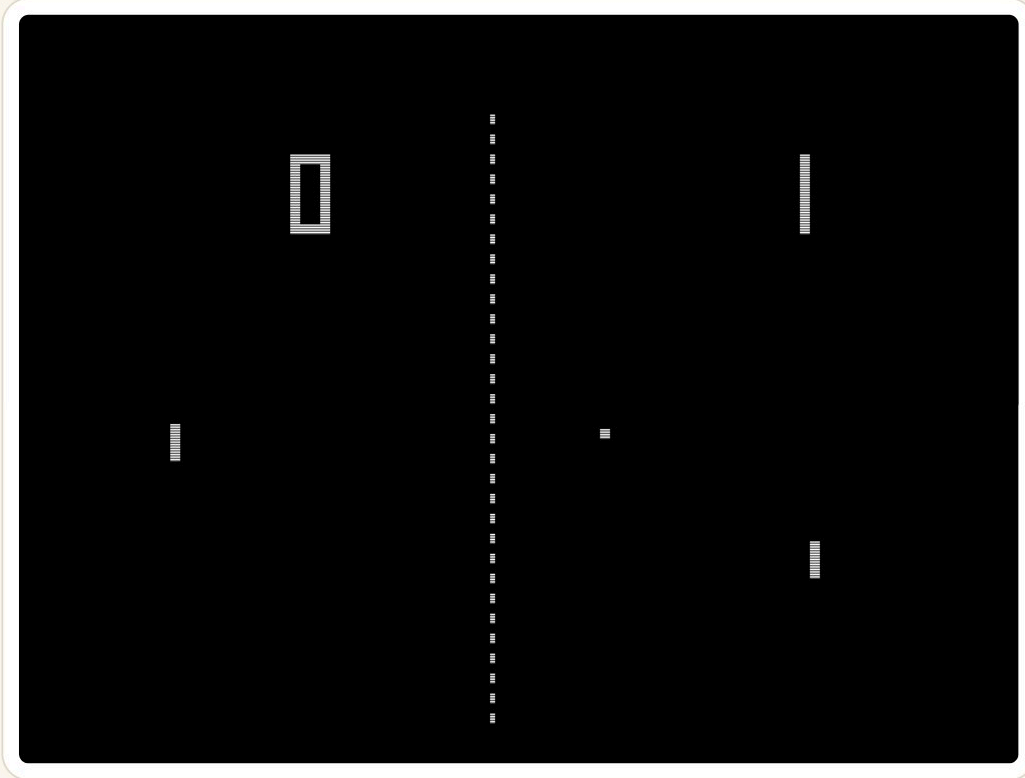
Çarpışma algılama

İki ya da daha fazla oyun nesnesinin (ya da bir nesne ile sınırın) geometrik olarak kesişip kesişmediğini **her frame** kontrol etme işlemidir.

Görsel değil, **mantıksal** bir testtir: koşul `true` olunca kodumuz tepki verir. Tuvalde kendiliğinden bir efekt oluşmaz.

Adım	İş	Örnek
1	Girdiyi oku	<code>keyIsDown</code>
2	Konumu güncelle	<code>topX += hizX * dt</code>
3	Çarpışmayı kontrol et	Kenar, başka blok
4	Tepki uygula	Sekme, skor, oyun bitişi
5	Çiz	<code>rect</code> , <code>ellipse</code>

Her şey bununla başladı: Pong, 1972

Kaynak: [Wikimedia Commons, Pong.png](#) (kamu malı)

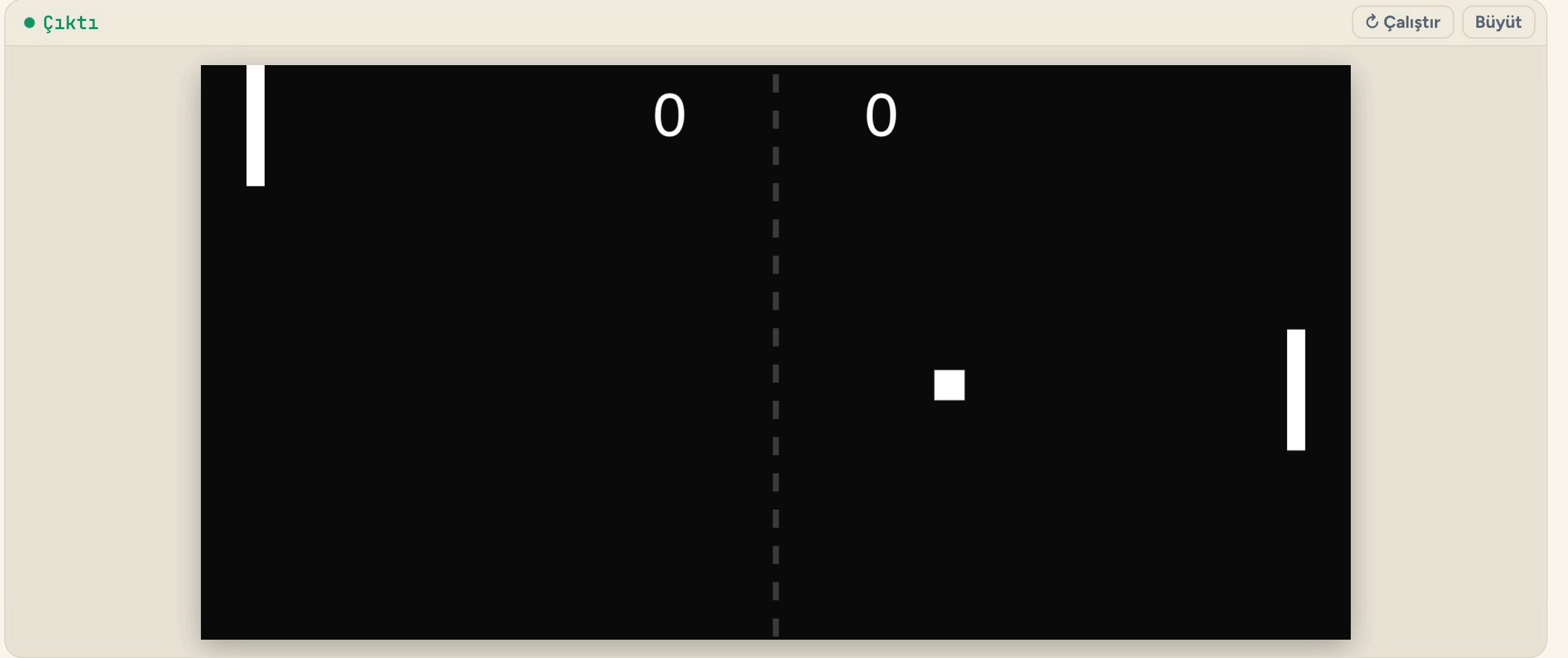
İki raket, bir top, iki kural:

- Top rakete değerse yön değiştirir.
- Top kenardan çıkarsa karşı taraf sayı alır.

Elli yıldır aynı iskelet

Hareket et → değdi mi? → tepki ver. Bugünün mobil oyunlarında da döngü aynı.

Mini Pong: fareyle raketi oynatın

Bu oyunun tamamı bugün göreceğimiz iki testten ibaret: tuval kenarı ve dikdörtgen örtüşmesi.

Çarpışma olunca ne olur? (1/2)

Pong

Raket topa değer: yön değişir. Kenar: sekme ya da sayı.

Breakout / Arkanoid

Top tuğlaya değer: tuğla kaybolur, skor artar.

Pac-Man

Hayaletle değince can gider; duvara değince yol kesilir.

Super Mario Bros.

Zemine inmek, düşmana üstten ya da yandan değmek, altın almak.

Çarpışma olmasa çoğu oyun “boşlukta süzülen şekiller”e iner: raket topa değmez, mermi hedefi delip geçer, karakter duvardan yürür.

Çarpışma olunca ne olur? (2/2)

Flappy Bird

Boruya bir kez değmek:
oyun biter.

Space Invaders / Galaga

Mermi uzaylıya değer:
düşman yok olur.

Angry Birds

Kuş, blok ve domuz
kesişince yıkım ve skor.
Arkada bir fizik motoru
çalışır.

Pinball / bilardo

Top engele ya da kenara
değer: sekme.

Skor artışı, can kaybı, sekme, kapı açma, ölme... Bu kuralların çoğu, tam da çarpışma testi `true` olduğu anda uygulanır.

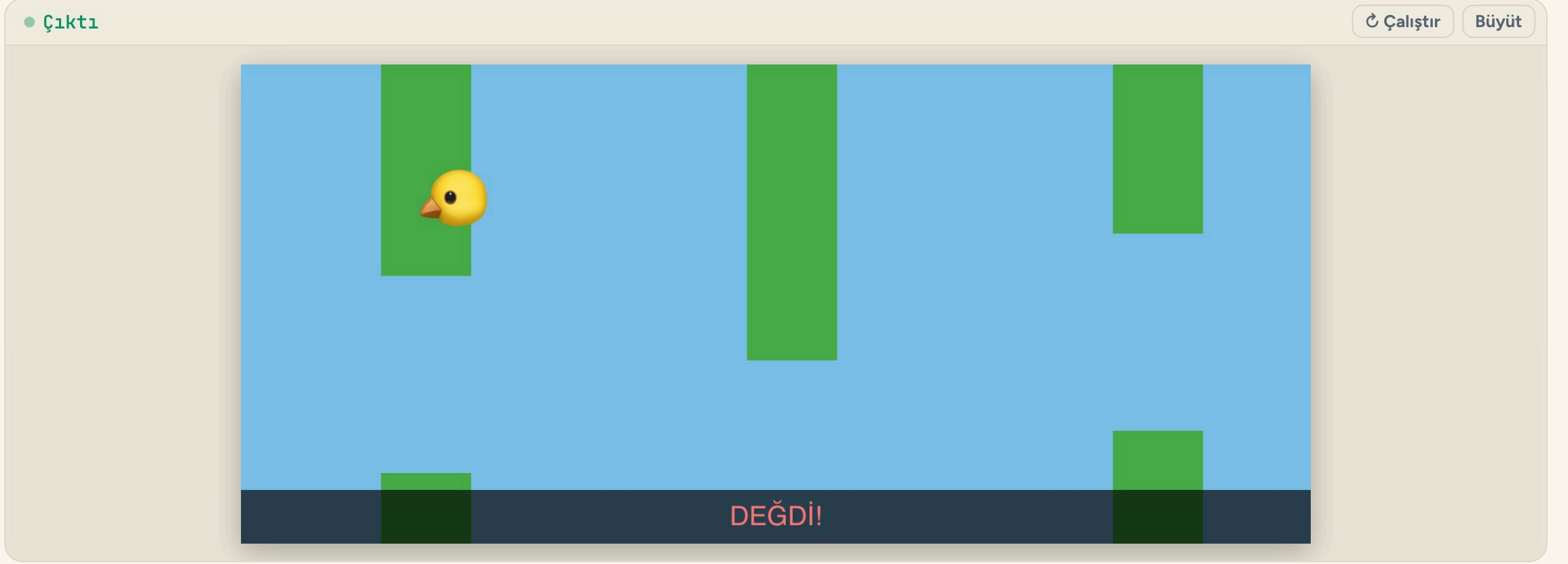
SORU

Kuşun kanadı boruya değdi mi? Gagası? Tüyleri?

Karakterin çizimi çok detaylı olabilir. Oyun gerçekten her pikseli tek tek mi kontrol ediyor?

Hitbox: görünmeyen sade şekil

Hitbox (çarpışma kutusu)

Çizim ne kadar süslü olursa olsun, "değdi mi?" sorusu çoğu zaman görünmeyen sade bir kutuya ya da daireye sorulur.

Ticari oyunlarda soru iki adımda sorulur

1 • Kaba test

Ucuzdur. Her nesnenin etrafındaki büyük kutuya bakılır. Kutular uzaksa “değmedi” denir ve iş biter.

2 • İnce test

Pahalıdır. Yalnızca kutular örtüşünce devreye girer: çoklu hitbox, üçgen-üçgen ya da piksel düzeyinde kontrol.

Amaç, birbirinden uzak çiftler için boşuna ağır hesap yapmamak. Bugün öğreneceğimiz yöntemler (sınır, AABB, `dist`) bu kaba testlerdir ve Pong’dan Flappy Bird’e oyun hissinin omurgasını oluşturur.

Algılama, fizik simülasyonu değildir

Gerçekçi sekme, sürtünme, dönme ileri konulardır. Burada yönü tersine çevirmek (`hizX = -hizX`) yeterli bir tepkidir.

İlk test: tuval sınırı

Sınır (boundary) çarpışması

Hareketli nesnenin tuval kenarına ($x = 0$, $x = \text{width}$, $y = 0$, $y = \text{height}$) ya da tanımlı bir oyun alanı sınırına değip değmediğinin kontrolüdür.

Şekil	Sol kenar	Sağ kenar	Üst kenar	Alt kenar
Dikdörtgen (x, y, w, h)	x	$x + w$	y	$y + h$
Daire, merkez (cx, cy) , yarıçap r	$cx - r$	$cx + r$	$cy - r$	$cy + r$

Hatırlatma: `rect` sol üst köşeden, `ellipse` merkezden konumlanır. Kenarların formülü bu yüzden farklı.

Kare tuvalden çıkmasın

sketch.js · satır 11-29

Kopyala

Büyüt

```
11 function draw() {
12   background(35, 40, 55);
13   let dt = deltaTime / 1000;
14
15   if (keyIsDown(RIGHT_ARROW)) {
16     kareX = kareX + HIZ * dt;
17   }
18
19   // Sağ kenar: sol üst x + genişlik tuvali aşmasın
20   if (kareX + BOYUT > width) {
21     kareX = width - BOYUT;
22   }
23   if (kareX < 0) {
24     kareX = 0;
25   }
26
27   fill(100, 200, 255);
28   rect(kareX, kareY, BOYUT, BOYUT);
29 }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Tuvale tıklayıp sağ oka basılı tutun. Karenin **sağ kenarı** `kareX + BOYUT`; tuvali aşarsa kareyi geri çekiyoruz.

constrain ile aynı iş, ama...

```
constrain(x, 0, width - BOYUT)
```

Geçen bölümde aynı sınırı tek satırda uygulamıştık. Pratik bir kısayol.

Açık if blokları

Sınırın **ne zaman** devreye girdiğini gösterir. O anda başka bir şey yapma şansı verir.

Sekme için constrain yetmez

Top duvara çarpınca yön de değişmeli. Bunun için konumu düzelten `if` ile hızı tersine çeviren satır birlikte yazılır.

Daire için test merkez ve yarıçapla yapılır: `topX - r < 0` sol duvara, `topX + r > width` sağ duvara değmedir.

SORU

İki dikdörtgen tam olarak ne zaman “çarpmış” sayılır?

Birazdan B kutusunu fareyle gezdireceksiniz. Kenarlardaki renkli çubuklara dikkat edin: kutuların eksenlerdeki gölgeleri.

İki ekseninde birden örtüşme gerekir

● ÇıktıÇalıştırBüyüt

X ekseninde örtüşme: yok
Y ekseninde örtüşme: var
Çarpışma: hayır

B'yi A'nın tam yanına, sonra tam altına götürün: tek ekseninde örtüşme yetmiyor. Bir ekseninde boşluk varsa çarpışma yoktur.

AABB ve dört koşul

AABB (Axis-Aligned Bounding Box)

Eksen hizalı sınır kutusu: kenarları tuvalin x ve y eksenlerine paralel dikdörtgen. `rect()` ile çizilen kutular AABB'dir.

Kutu `rotate` ile döndürülürse kenarlar eksene paralel kalmaz; bu dört koşul tek başına yetmez.

Dördü birden `true` ise çarpışma var. İlk ikisi x eksenini, son ikisi y eksenini içerir.

Koşul	Anlamı
$ax < bx + bw$	A'nın solu, B'nin sağından solda
$ax + aw > bx$	A'nın sağı, B'nin solundan sağda
$ay < by + bh$	A'nın üstü, B'nin altından yukarıda
$ay + ah > by$	A'nın altı, B'nin üstünden aşağıda

Testi bir fonksiyona koymak

sketch.js · satır 1-6

Kopyala

Büyüt

```
1 function dikdortgenlerCarpisiyor(ax, ay, aw, ah, bx, by, bw, bh) {  
2     return ax < bx + bw &&  
3         ax + aw > bx &&  
4         ay < by + bh &&  
5         ay + ah > by;  
6 }
```

Simetriktir

Hangisine A, hangisine B dediğiniz fark etmez: (A, B) ile (B, A) aynı sonucu verir.

Analitik geometri burada işe yarıyor

Koordinatlar, eşitsizlikler, iki nokta arası uzaklık... Formül ezberlemek değil; "gördüğüm şekil hangi geometrik soruya denk geliyor?" diye sormak yeter.

Oyuncu engele değince engel kızarsın

sketch.js · satır 21-46

Kopyala

Büyüt

```
21 function draw() {
22   background(28, 32, 48);
23   let dt = deltaTime / 1000;
24
25   if (keyIsDown(RIGHT_ARROW)) {
26     oyuncuX = oyuncuX + 160 * dt;
27   }
28   if (keyIsDown(LEFT_ARROW)) {
29     oyuncuX = oyuncuX - 160 * dt;
30   }
31
32   let carpisti = dikdortgenlerCarpisiyor(
33     oyuncuX, oyuncuY, OYUNCU_BOYUT, OYUNCU_BOYUT,
34     engelX, engelY, ENGEL_W, ENGEL_H
35   );
36
37   fill(100, 200, 255);
38   rect(oyuncuX, oyuncuY, OYUNCU_BOYUT, OYUNCU_BOYUT);
39
40   // carpisti true/false → engel rengi (önceki bölümler: if / else)
41   if (carpisti) {
42     fill(255, 90, 90); // çarpışma var: kırmızımsı
43   } else {
44     fill(120, 120, 130); // çarpışma yok: gri
45   }
46   rect(engelX, engelY, ENGEL_W, ENGEL_H);
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Ok: hareket | Çarpışma: false

SORU

Az önceki örnekte oyuncu engelin içinden geçebiliyordu. Neden durmadı?

Test `true` döndü, engel kızardı. Peki oyuncuyu durduran bir satır var mıydı?

Algılama ile çözümleme ayrı adımlardır

Algılama

Değdi mi?Yalnızca soruyu sorar: `true` ya da `false`. Az önce yaptığımız buydu.

Çözümleme

Değdiyse ne olacak?Oyuncuyu dışarı itmek, hızı ters çevirmek, hareketi iptal etmek. Ayrıca yazılır.

Önce algılamayı doğru yazın, sonra tepkiyi ekleyin. Birazdan sekmede ikisini birlikte göreceğiz.

Kısa yazım (isteğe bağlı): üçlü operatör

[Kopyala](#)[Büyüt](#)

```
fill(carpisti ? color(255, 90, 90) : color(120, 120, 130));
```

`koşul ? doğruysa : değilse`. Yeni başlarken açık `if / else` daha okunaklıdır.

SORU

Peki iki daire? Dört koşul burada da işe yarar mı?

Dairenin “sol üst köşesi” yok. Elimizde merkez ve yarıçap var. Daire Tıklama oyununda benzer bir soruyu nasıl çözmüştük?

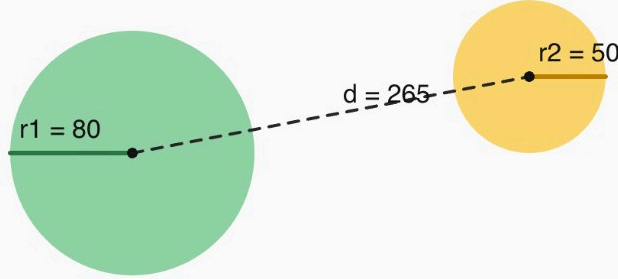
Merkezler arası mesafe, yarıçapların toplamından küçükse

● Çıktı

Çalıştır

Büyüt

$$d = 265 \geq r1 + r2 = 130 \rightarrow \text{çarpışma yok}$$

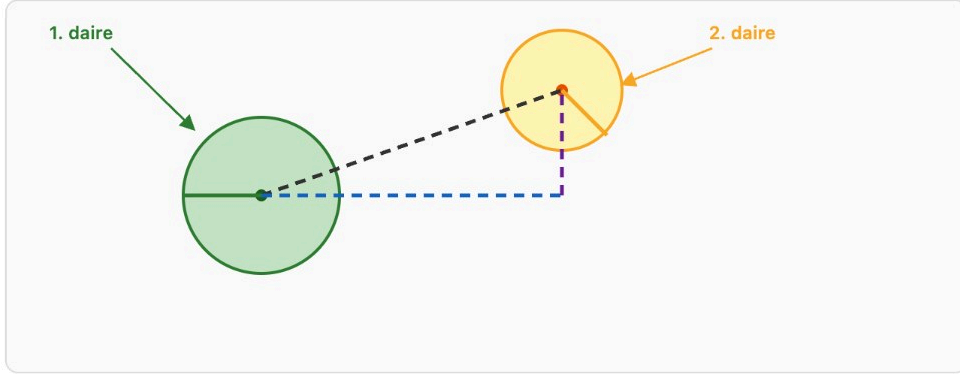

Daire–daire çarpışması

İki dairenin merkezleri arasındaki mesafe, yarıçapların toplamından küçükse daireler kesişir: $d < r1 + r2$.

Mesafe nereden geliyor? Pisagor

Daire Çarpışması — Merkez Mesafesi

$$d = \text{sqrt}((x2 - x1) * (x2 - x1) + (y2 - y1) * (y2 - y1))$$

Çarpışma: $d < r1 + r2$

(mesafe, yarıçaplar toplamından küçükse çarpışma vardır)

Çizgi Renkleri

- $(x1, y1)$ — 1. dairenin merkezi
- $(x2, y2)$ — 2. dairenin merkezi
- d — merkezler arası mesafe (kesikli)
- $r1$ — 1. dairenin yarıçapı
- $r2$ — 2. dairenin yarıçapı
- $(x2 - x1)$ — yatay fark (kesikli)
- $(y2 - y1)$ — dikey fark (kesikli)

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
d = sqrt((x2 - x1) * (x2 - x1) + (y2 - y1) * (y2 - y1))
```

- Yatay fark $dx = x2 - x1$, dikey fark $dy = y2 - y1$.
- Dik üçgende hipotenüs: $d = \text{sqrt}(dx * dx + dy * dy)$.
- p5.js'te hepsi tek çağrı: $\text{dist}(x1, y1, x2, y2)$.

< mi, <= mi?

Tam dışarıdan değmeyi de saymak için `<=` kullanılabilir. Hangisini seçerseniz oyunun her yerinde aynısını kullanın.

İki daire: ok tuşlarıyla yaklaştırmak

sketch.js · satır 30-41

Kopyala

Büyüt

```
30 let mesafe = dist(daire1X, daire1Y, daire2X, daire2Y);
31 let carpisti = mesafe < R1 + R2; // boolean: dikdörtgen testindeki if ile aynı
32
33 fill(100, 200, 120);
34 ellipse(daire1X, daire1Y, R1 * 2, R1 * 2);
35
36 if (carpisti) {
37   fill(255, 100, 100);
38 } else {
39   fill(255, 220, 80);
40 }
41 ellipse(daire2X, daire2Y, R2 * 2, R2 * 2);
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

mesafe: 160.3 eşik: 63
Çarpışma: false
Ok tuşlarıyla sarı daireyi hareket ettirin

Yeşil daire sabit; sarı daireyi ok tuşlarıyla yaklaştırmak. Bütün test iki satır: mesafeyi ölç, yarıçapların toplamıyla karşılaştırmak.

Bunu daha önce görmüştük

Bölüm 1

Daire Tıklama $\text{dist}(\text{mouseX}, \text{mouseY}, \text{hedefX}, \text{hedefY}) < \text{hedefYaricap}$

Fare bir **nokta**, hedef bir daireydi.

Bugün

İki daire $\text{dist}(x1, y1, x2, y2) < r1 + r2$

Aynı sorunun genel hâli. Noktanın yarıçapı sıfır kabul edilirse ikisi aynı.

SORU

Top duvara çarptı. Geri dönmesi için hangi sayıyı değiştirmeliyiz?

Top sağa ve aşağı doğru gidiyor. Sağ duvara çarpınca hangi yönü değişmeli, hangisi aynı kalmalı?

Hız vektörü ve sekme

Hız vektörü

Nesnenin yatay (`hizX`) ve dikey (`hizY`) yönlerdeki hızı, piksel/saniye. Güncelleme: `x += hizX * dt`, `y += hizY * dt`.

Sekme: çarpılan duvara **dik** olan bileşenin işaretini ters çevir. Diğerleri aynı kalır.

Olay	Konum düzeltmesi	Hız tepkisi
Sol duvar: <code>x - r < 0</code>	<code>x = r</code>	<code>hizX = -hizX</code>
Sağ duvar: <code>x + r > width</code>	<code>x = width - r</code>	<code>hizX = -hizX</code>
Üst duvar: <code>y - r < 0</code>	<code>y = r</code>	<code>hizY = -hizY</code>
Alt duvar: <code>y + r > height</code>	<code>y = height - r</code>	<code>hizY = -hizY</code>

Duvarlara çarpan top

sketch.js · satır 17-39

Kopyala

Büyüt

```
17 function draw() {  
18   background(22, 28, 42);  
19   let dt = deltaTime / 1000;  
20  
21   topX = topX + hizX * dt;  
22   topY = topY + hizY * dt;  
23  
24   if (topX - YARICAP < 0) {  
25     topX = YARICAP;  
26     hizX = -hizX;  
27   }  
28   if (topX + YARICAP > width) {  
29     topX = width - YARICAP;  
30     hizX = -hizX;  
31   }  
32   if (topY - YARICAP < 0) {  
33     topY = YARICAP;  
34     hizY = -hizY;  
35   }  
36   if (topY + YARICAP > height) {  
37     topY = height - YARICAP;  
38     hizY = -hizY;  
39   }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Duvarlara çarpan top
hizX: -154.0 hizY: -110.0

Her duvar için iki iş: önce topu içeri it (konum), sonra yönü çevir (hız). Algılama ve çözümleme burada birlikte.

SORU

Konum düzeltmesini silersek ne olur?

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
if (topX + YARICAP > width) {  
  // topX = width - YARICAP; ← silindi  
  hizX = -hizX;  
}
```

Top duvarın biraz içine girmiş hâlde kaldı. Bir sonraki frame’de test ne söyler?

Top duvara yapışıp titrer

Önce içeri it, sonra çevir

Top duvarın içinde kalırsa test art arda `true` olur; hız her frame yeniden ters döner.

Köşede

İki duvara birden değince iki `if` de çalışır; `hizX` ve `hizY` aynı frame'de ters döner. Bu beklenen davranıştır.

Hangi çift için hangi test?

Çift	Şekiller	Test
Kare ya da top ↔ tuval kenarı	Dikdörtgen ya da daire ↔ sınır	Kenar <code>if</code> 'leri
Blok ↔ blok	İki <code>rect</code> (AABB)	Dört koşullu örtüşme
Top ↔ top	İki <code>ellipse</code>	<code>dist</code> < <code>r1 + r2</code>
Fare ↔ hedef daire	Nokta ↔ daire	<code>dist</code> < yarıçap

Çarpışma hep bir **çift** üzerinden düşünülür: “A ile B değdi mi?” Yeni bir nesne eklediğinizde soru aynı: şekli ne? Sınır mı, AABB mi, `dist` mi?

Hepsi bir arada: mini tuğla kırma

Breakout'un özü: sınır testi (duvarlar), kutu örtüşmesi (raket ve tuğlalar), sekme ($vy = -vy$) ve tuğlalar için bir dizi ile `splice`.

Bu konunun üç sınırı

Algılama ≠ çözümleme

Test yalnızca “değdi mi?” der. Konumu düzeltmek ve hızı çevirmek ayrıca yazılır.

Test şekle göre seçilir

Dikdörtgen için aralık örtüşmesi, daire için merkezler arası uzaklık. İki modeli karıştırmak yanlış sonuç verir.

Hızlı nesneler

Tek frame’lik sıçrama, ince bir engelin içinden geçmeye yol açabilir. Küçük adımlar ya da daha büyük hitbox bunu azaltır.

Processing kaynağı okurken

Jeff Thompson’ın örneklerinde `boolean hit`, `float x`, `void draw()`, `size(600, 400)` görürsünüz. p5.js’te karşılıkları `let hit`, `let x`, `function draw()`, `createCanvas(600, 400)`. Matematik aynı; yalnızca yazım farklı.

Yapay zekâyla: sekme yönü

🕒 15-20 dk

1. Yatay bir duvara (tavan ya da zemin) çarpan top için $hizX$ ve $hizY$ nasıl değişir? Önce kendiniz yazın.
2. Yapay zekâdan aynı senaryoyu doğrulamasını isteyin.
3. Köşeye çarpınca iki bileşenin birden tersine dönmesini bir cümleyle not edin.

Kod zamanı

 40 dk

1. Kare örneğine yukarı ve aşağı hareketi ekleyin; dört kenarın hepsinde dursun. `constrain` kullanmayın.
2. AABB örneğinde oyuncu engelin **içine giremesin**. İpucu: hareketten önceki konumu saklayın; çarpışma varsa geri dönün.
3. Seken topa yerçekimi ekleyin: her frame `hizY += 600 * dt`. Zeminden her sekişte hızın %15'ini kaybetsin.
4. İki seken top çizin; birbirlerine değdikleri sürece ikisi de kırmızı olsun.
5. **Zorlu:** kendi mini Pong'unuzu yazın. Raket klavyeyle, hareket `deltaTime` ile.

A = (0, 0, 50, 50), B = (50, 20, 30, 30). Çarpışıyorlar mı?

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
return ax < bx + bw && ax + aw > bx && ay < by + bh && ay + ah > by;
```

☐ A Evet☒ Hayır

`ax + aw > bx` → `50 > 50` yanlış. Kenarlar tam değişiyor ama örtüşmüyor. Kenar kenara durmayı da saymak isteseydik `>=` yazardık.

**Merkezler (100, 100) ve (160, 180); yarıçaplar 40 ve 50.
Çarpışıyorlar mı?**

A Evet

☒ Hayır

$dx = 60, dy = 80 \rightarrow d = 100$. Yarıçapların toplamı 90. $100 < 90$ yanlış: aralarında 10 piksel boşluk var.

Top sağa ve yukarı gidiyor: $hizX = 200$, $hizY = -150$. Tavana çarptı. Yeni hızlar?

A -200 ve -150

☒ **200 ve 150**

C -200 ve 150

D 200 ve -150

Tavan yatay bir duvar: yalnızca dikey bileşen ters döner. Top sağa gitmeye devam eder, artık aşağı doğru.

Merak edenler için kaynaklar

JEFF THOMPSON

Collision Detection

Çarpışma testlerini tek tek, etkileşimli örneklerle anlatan ücretsiz kitap. Dikdörtgen, daire ve daire–dikdörtgen bölümlerine bakın.

jeffreythompson.org/collision-detection

PATT VİRA

Collisions Without a Physics Library!

Fizik kütüphanesi kullanmadan çarpışma: bugünkü dersin p5.js ile devamı.

pattvira.com/coding-tutorials/v/collisions-without-a-physics-library

THE CODING TRAIN

The Bouncing Ball

Seken top, adım adım.

thecodingtrain.com > 3-conditionals > 2-bouncing

THE CODING TRAIN

7.6 Object Communication

Birçok dairenin birbirine değip değmediğini kontrol etmek.

thecodingtrain.com > 7-arrays > 6-object-communication-1

Bugün ne öğrendik?

- ✓ Çarpışma algılama her frame sorulan mantıksal bir sorudur: değdi mi?
- ✓ Tuval sınırı: dikdörtgende $x + w > width$, dairede $x + r > width$.
- ✓ AABB: iki dikdörtgen, hem x hem y ekseninde örtüşüyorsa çarpışır. Dört koşul.
- ✓ İki daire: $dist < r1 + r2$.
- ✓ Sekme: önce konumu içeri it, sonra ilgili hız bileşenini ters çevir.
- ✓ Oyunlar süslü çizimi değil, sade bir hitbox'ı test eder.

SIRADAKİ DERS

Menü, oyun, bitiş

Durum makinesi: oyun şu an hangi ekranda?

Sonraki sunum →

Tüm sunumlar

